

www.sigurantafinanciara.ro,
un centru online pentru educație
financiară și antreprenorială

**Siguranța
financiară
în 3 pași**

www.sigurantafinanciara.ro

Un proiect susținut de

PROVIDENT

În parteneriat cu

EurcashTM

Cuprins

Partea I: Comportament financiar

1.1. Mituri despre bani	2
1.2. Ce amintiri ai legate de bani, din familie?	6

Beneficii: îți înțelegi mai bine propriul comportament financiar și impactul acestuia în viața personală.

Partea a II-a: Preia controlul finanțelor tale

2.1. Cum îți poți gestiona eficient banii	15
2.2. Bugetul personal și bugetul familiei	18
2.3. Economisirea	24
2.4. Tu de ce te-ai împrumutat?	25
2.5. Cum obții siguranță financiară?	29

Beneficii: afli cum îți poți gestiona bugetul, ce instrumente de calcul există pe piață, utile în demersul tău pentru a prelua controlul finanțelor personale.

Partea 3. Planul tău de acțiune

3.1. Ai controlul propriilor finanțe. Ce faci mai departe?	31
3.2. Aisbergul financiar	33
3.3. Siguranță financiară pe viață	38

Beneficii: înțelegi rolul finanțelor personale în ansamblu și a elementelor necesare pentru obținerea siguranței financiare.

Introducere

Care este primul lucru ce îți vine în minte atunci când te gândești la bani, la mulți bani? Ce ai face dacă ai avea un buget nelimitat? Te-ai gândit vreodată cum ar fi ca banii să nu mai reprezinte o problemă? Ai stat vreodată să analizezi ce se întâmplă cu fiecare bănuț pe care îl câștigi?

De cele mai multe ori, ne gândim la bani atunci când avem o problemă, când încercăm să planificăm bugetul pentru o nouă achiziție, și în cel mai rău caz, atunci când ne dăm seama că mai sunt două săptămâni până la salariu și am rămas fără bani. Continuând scenariul de mai sus, cu siguranță vei spune că nu ai suficienți bani și este ceva obișnuit să îi cheltuiești într-un timp foarte scurt. Ei bine, nu este deloc adevărat. Există și posibilitatea ca venitul tău să fie împărțit în funcție de nevoile pe care le ai iar banii să îți ajungă.

Planificarea este foarte importantă și reprezintă cea mai bună metodă prin care poți observa ce se întâmplă cu banii tăi.

Tot când vine vorba de bani, te gândești că instituțiile financiare și cele de investiții nu sunt de încredere, că doar tu știi cel mai bine cum să îți gestionezi banii și ce trebuie să faci cu ei, că nu are rost să consulți un specialist în domeniu când vrei să investești sau să achiziționezi un bun sau un serviciu.

Crezi că toate aceste concepții despre bani, investiții și un viitor financiar lipsit de griji, sunt sănătoase?

1.1. Mituri despre bani

Poate că sună ciudat însă modul în care îți gestionezi bugetul ține, în mare parte, de convingerile tale despre bani. De cele mai multe ori, în mod inconștient, ne confruntăm cu îndoieli și gânduri care ne determină să ignorăm oportunitățile financiare pe care le putem avea în plan personal.

Iată care sunt cele mai întâlnite convingeri despre bani care te limitează:

1. Banii sunt ochiul dracului.
2. Banii nu aduc fericirea.
3. Nu îmi pot permite.
4. Trebuie să muncești din greu pentru bani.
5. Nu voi avea niciodată suficienți bani.
6. Bogații sunt zgârșiți/răi.
7. Dacă voi avea bani, nu voi mai avea prieteni.
8. Mai bine sărac și cinstit.
9. Eu nu pot să economisesc.
10. Nu e corect să am mai mulți bani decât prietenii/rudele mele.
11. Nu știu cum să fac bani.
12. Nu îmi doresc mai mulți bani.
13. Nu mă interesează banii.
14. Trăim vremuri grele.
15. Oamenii săraci trăiesc fără griji.
16. A fi bogat este păcat.
17. Nu poți face bani cinstiti în țara aceasta.
18. Dragostea este mai importantă decât banii.
19. Să ai bani este stresant.
20. Am nevoie de bani să fac bani.
21. Soarta mea este să fiu sărac.
22. Nu-mi plac banii.
23. Banul la ban trage.
24. Sunt sărac.
25. Investițiile sunt riscante.
26. Nu îmi place să vând.
27. Ca să ai bani trebuie să ai noroc.
28. Dacă aș avea mai mulți bani...
29. Nu am bani pe care să îi gestionez.
30. Bogații sunt nefericiți.
31. Siguranța financiară înseamnă o slujbă sigură.

Aceste blocaje și multe altele asemănătoare nu fac decât să te împiedice să obții siguranță financiară.

Exercițiu

Încearcă să conștientizezi care sunt gândurile și reacțiile tale frecvente atunci când vine vorba de bani.

1.1.1. Caracterizarea stării tale financiare

Cum crezi că reușesc unii oameni să se descurce cu banii? Crezi că îți gestionezi bugetul personal într-un mod responsabil?

Starea ta de sănătate financiară este dată de raportul dintre veniturile și cheltuielile pe care le ai în fiecare lună și de modul în care îți gestionezi banii. Crearea unui cont de economii, de exemplu, poate fi un semn de sănătate financiară pe termen lung. Nu reușim să economisim, cheltuim cea mai mare parte a banilor pe mâncare, ne plătim ratele la timp și ne este frică să ne gândim cum vom trăi la pensie. Acesta este unul dintre cele mai întâlnite scenarii.

Da, poți fi "sănătos" din punct de vedere financiar și nu este atât de complicat pe cât îți imaginezi. Problemele financiare nu apar întotdeauna din lipsa banilor, ci mai degrabă din cauza modului în care îi gestionezi, a lipsei educației financiare.

Iată câteva indicii care te ajută să identifici problemele pe care le ai cu banii și modul în care îi administrezi:

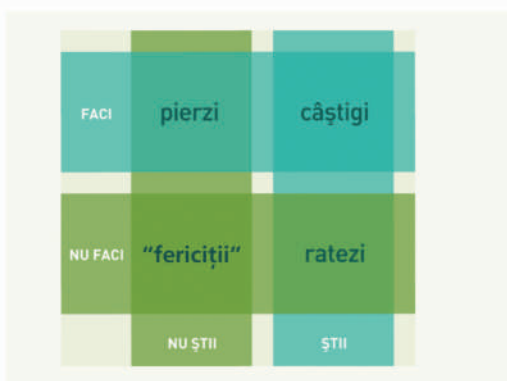
- Nu ai un buget și nu ții o evidență clară a veniturilor și cheltuielilor tale săptămânale sau lunare.
- Nu știi pe ce anume îți cheltuiești banii, cum poți economisi și cum îți poți administra eficient finanțele.
- Nu reușești să pui nimic deoparte, banii se termină întotdeauna înainte de salariu.
- Ai un stil de viață pe care nu ți-l permiți, cheltuiești mai mult decât câștigi.
- Nu investești în educația ta, nu te interesează nimic din ceea ce se întâmplă în economie și nu deții informații din domeniul financiar.
- Nu ai nici un obiectiv, lași lucrurile să își urmeze cursul și nu știi unde vrei să ajungi peste unul, trei sau cinci ani.

Iată câteva dintre semnalele care spun că modul în care îți gestionezi banii nu este tocmai eficient.

1.1.2. Autoevaluarea financiară

Mulți oameni nu știu cum să se poziționeze când vine vorba de bani. Nu știu dacă sunt săraci sau dacă sunt, realmente, bogați. Acest lucru se întâmplă pentru că există un nivel de percepție subiectiv al sărăciei, respectiv al bogăției, dincolo de limitele statistice. Pe de altă parte, fiecare își supraevaluează, de obicei, statutul financiar personal.

Tocmai din aceste motive, autoevaluarea și încadrarea într-o categorie sau alta trebuie să fie simplă chiar dacă este ușor subiectivă. În funcție de cele două coordonate de bază în relația cu banii, **ce știi despre bani și ce faci cu banii**, avem următoarele posibilități:

Cadrantul I: este cel în care nu știi și nu faci. Teoretic nu ai bani, nu știi cum funcționează piețele financiare și cum circulă banii, deci nu ai nici problema lor.

Cadrantul II: nu știi ce se întâmplă cu banii și nu înțelegi mecanismele financiare și totuși te hazardezi să investești pentru că "așa face toată lumea". Cu siguranță vei pierde toți banii sau o mare parte din ei. Vezi cazul "investitorilor" de la Caritas, Gerald, SAFI etc.

Cadrantul III: este zona ideală, știi cum funcționează banii și faci investiții inteligente cu beneficii pe termen scurt sau lung. După unii experți, între 3% și 7% din populația globului face parte din această categorie.

Cadrantul IV: zona celor care știu cum și ce trebuie să facă, însă din diferite motive ratează oportunitățile. Cunoști persoane cu două facultăți care nu au parte de siguranță și bunăstare financiară? Sunt multe cazuri de acest fel.

Exercițiu

Tu din care cadran crezi că faci parte? Ce crezi că trebuie să faci ca să ajungi în cadranul III? Notează-ți gândurile mai jos. Fii sincer cu tine.

1.2. Ce amintiri ai legate de bani, din familie?

Care a fost situația financiară a familiei tale? Cât de bogați au fost sau sunt părinții tăi și în ce măsură au reușit să îți transmită un anumit comportament financiar?

Este demonstrat că felul în care sunt gestionați banii în familie are o mare influență asupra comportamentului financiar al fiecărui membru.

Fiecare dintre noi are amintiri mai mult sau mai puțin plăcute despre bani. Cu toții ne-am dorit ceva foarte mult și nu am primit pentru că "nu sunt bani". Am învățat, astfel, că nu putem avea tot ceea ce ne dorim și că trebuie ne bucurăm de orice atenție primită.

Oamenii încep să înțeleagă mesajele transmise despre bani încă de la vârste fragede. Din momentul în care copiii pot să înțeleagă și să stăpânească realitatea adulților, transformă ceea ce văd în reguli subconștiente despre viață, și bineînțeles, despre bani. Problema este că aceste mesaje despre bani nu reflectă neapărat realitatea din perspectiva unui adult. Însă, pentru un copil poate reprezenta un adevăr parțial care, mai târziu, la maturitate, poate deveni un adevărat crez. Fiecare dintre noi am devenit adulți cu "traume" financiare adânc înrădăcinate de către familie. Concepțiile familiei despre bani, percepute în copilărie, pot afecta convingerile și comportamentul la maturitate. Din păcate, nu multă lume încearcă să își schimbe părerile despre bani pentru a-și îmbunătăți situația financiară.

1.2.1. Ce ai văzut și ai auzit în familie, când erai copil, despre bani?

Te-ai gândit vreodată că există vreo legătură între comportamentul tău financiar de azi și felul în care au fost gestionati banii în familia ta? Există vreo asemănare între acțiunile tale și ale părinților tăi?

Acum, când ai propriul venit, seamană în vreun fel comportamentul tău financiar cu cel al părinților tăi? Folosești expresii pe care le-ai auzit la părinții tăi sau ai aceleași comportamente ca ei: Începem să economisim doar cu puțin timp înainte de o achiziție majoră, facem în așa fel încât banii să ne ajungă până la următorul salariu și știm că există foarte multe lucruri pe care nu ni le putem permite.

Comportamentul financiar se învață însă el poate fi controlat și adaptat la nevoile tale. Dacă părinții tăi gestionau banii într-un anumit fel, tu poți învăța din greșelile lor astfel încât banii să nu reprezinte cea mai mare grijă pentru ziua de mâine. Analizează-ți comportamentul față de bani și încearcă să construiești o relație cu aceștia, însă una pe care să o controlezi.

Exercițiu

Ce vrei să învețe copiii tăi de la tine? Notează mai jos cele mai bune comportamente financiare pe care vrei să le transmiți, respectiv cele pe care cei mici nu ar trebui să le vadă sau să le audă.

Vreau să-mi învăț copilul să:	Copilul meu nu trebuie să:
Ex: economisească	Ex: aibă datorii
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

1.2.2. Cele mai interesante experiențe legate de bani

Cum te-ai simțit atunci când ai primit primul tău salariu? Dar atunci când, din banii câștigați de tine, ți-ai cumpărat ceva ce ți-ai dorit foarte mult?

Experiențele despre bani, bune sau rele, au rolul de a ne învăța că nu întotdeauna facem cele mai potrivite alegeri și că, așa cum banii te pot ajuta să ieși dintr-o situație neplăcută, la fel de bine îți pot da peste cap planurile.

Dacă tu crezi că meriți să-ți cumperi anumite lucruri, nu este neapărat ceva rău, dar dacă nu ții cont de circumstanțe, acest comportament poate să-ți afecteze bugetul. Cu o astfel de atitudine față de bani, pot apărea, pe termen lung, consecințe grave.

1.2.3. Care sunt poveștile tale despre bani?

Cât de ușor vorbești despre situația ta financiară? Este un subiect confortabil?

Mulți oameni evită să vorbească despre bani și, de cele mai multe ori, atitudinea de respingere poate sugera existența unui sentiment de frustrare.

Poveștile noastre despre bani țin foarte mult de bunăstarea financiară și de siguranța pe care o avem în relația cu veniturile.

Din păcate, discuțiile despre bani apar în familie atunci când există deja probleme sau lucrurile nu funcționează cum trebuie. Atât timp cât banii nu sunt o problemă, partenerii nu discută despre acest subiect.

1.2.4. Să discutăm puțin despre problema banilor în familie și în societate

În primul rând, în familiile din România, copiii nu iau parte la discuțiile despre bani deoarece adulții consideră că aceștia nu trebuie să știe că există probleme financiare, nu trebuie să se îngrijoreze.

De cele mai multe ori, discuțiile despre bani se rezumă la **"unde sunt banii?", "ce am făcut cu banii?", "de ce s-au terminat banii?", "din vina cui am rămas fără bani?"**.

În acest context, ar trebui să te gândești unde ai greșit. Nu arunca vina pe partenerul tău de viață. Începi prin a îți face un plan bazat pe veniturile și cheltuielile tale astfel încât luna următoare să nu mai rămâi fără bani.

Astfel, vei ști exact ce trebuie să faci fiecare dintre voi. De asemenea, îți va fi mult mai ușor să vezi pe ce anume cheltuiești banii, de unde poți economisi și cum poți să te asiguri că îi folosești în mod eficient.

Avem tendința să ne uităm în jur și să facem comparații și judecări. Ne comparăm cu colegii de școală, cu colegii de muncă sau cu prietenii prin prisma a ceea ce avem. Această continuă comparație și competiție s-ar părea că ne ține în priză, că este însăși esența existenței noastre. Dar este benefică? Câteodată lucrurile par nedrepte însă fiecare încearcă să facă ceea ce este mai bun pentru el. De cele mai multe ori de noi depinde unde ne aflăm din punct de vedere financiar și cât de mulțumiți suntem.

Atunci când povestim cu prietenii despre situația noastră financiară, rezultatul poate fi influențat de cât de confortabil ne simțim. Dacă rezultatul comparației este în favoarea noastră, zâmbim satisfăcuți și mergem mai departe cu capul sus. Dacă nu este favorabilă comparația, căutăm scuze sau, mai grav, căutăm explicații întortocheate pentru succesul celorlalți. A avut noroc, ne spunem în sinea noastră.

Încearcă să nu te mai compari cu ceilalți și să faci în așa fel încât să ajungi la stadiul în care să te simți confortabil din punct de vedere financiar. Frustrarea pe care o simți atunci când vezi bunăstarea celorlalți ar trebui să te motiveze să faci o schimbare. Nu arunca vina pe nimeni și nimic. Schimbă-ți comportamentul financiar, caută să vezi unde ai greșit, fii corect cu tine și apoi vei vedea diferența.

1.2.5. Care este comportamentul tău financiar? Ce faci cu banii?

Cum îți poți planifica bugetul astfel încât să îți cheltuiești banii eficient? Foarte simplu, există câțiva pași care te pot ajuta să controlezi și să valorizezi la maximum veniturile.

1. **Preia controlul finanțelor tale**, controlează-ți veniturile și cheltuielile lunare. Vei avea o imagine clară a situației tale financiare și îți vei putea planifica mai ușor eventualele activități.
2. **Cheltuielile sunt prea mari?** Există numeroase modalități de economisire astfel încât nu trebuie să renunți la plăcerile tale. Evidența cheltuielilor te poate ajuta să descoperi de unde poți reduce astfel încât confortul tău să nu se schimbe.
3. **Cumpără inteligent.** Nu toate reducerile sunt reduceri și nu tot ce este ieftin te ajută să economisești.
4. **Planifică înainte de orice investiție** sau activitate care presupune o sumă mai mare de bani.
5. **Fă-ți o analiză periodică a bugetului.** Apar tot felul de schimbări în viața ta iar veniturile și cheltuielile pot fi diferite de la o lună la alta. Planurile tale financiare trebuie gândite pe termen lung, astfel încât obiectivele să poată fi atinse.

În funcție de veniturile pe care le avem, fiecare dintre noi încearcă să le valorizeze și să le folosească cât mai organizat și mai responsabil. Cheltuielile nu pot fi controlate întotdeauna și uneori uităm de responsabilitatea controlului propriului buget. Vom învăța ce, cum și cât putem face cu venitul pe care îl avem.

Comportamente de însușit	Comportamente de schimbat
Ex: economisirea	Ex: datoriile
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

1.3. Cum îți rescrii povestea?

Înainte de această etapă, este important să știi de ce anume ai nevoie, să îți stabilești o direcție și un punct de plecare. Poate vrei mai mulți bani, cheltuielile sunt prea mari și vrei să faci ceva în acest sens, vrei să le asiguri copiilor tăi un viitor mai bun sau, pur și simplu, vrei siguranță financiară. Dacă vrei să schimbi modul în care vezi rolul banilor în viața ta, stabilește-ți obiective clare.

Chiar dacă principiile de gestionare a banilor sunt foarte simple, în România nu există materii de studiu pe tema educației financiare. Banii vin și se duc dar, dacă ai o anumită educație și disciplină a gestionării lor, poți avea doar de câștigat.

1.3.1. Clasificarea ta pe scara gândirii financiare

Pe bună dreptate îți vei spune că nu înțelegi de ce te-am întrebat toate aceste lucruri despre bani. Ce ai văzut? Ce ai auzit? Ce ai trăit? Ce spui acum despre bani?

De ce nu te-am învăța pur și simplu cum să faci mai mulți bani și gata?

Pentru că...

Se spune că rezultatele pe care le obținem, printre care și sumele de bani pe care le câștigăm, sunt produsul gândirii noastre.

Dacă vrei să ai o casă, prima dată trebuie să te gândești la o casă, abia apoi o poți avea. Nu-i așa? La fel și cu banii.

Gândurile tale despre bani pot fi pozitive: **"Sunt bani pentru toată lumea", "Nu am bani acum", "Banii sunt proporționali cu valoarea pe care o produc"** sau negative: **"Nu ne putem permite", "Niciodată nu voi avea suficienți bani"** etc.

Nu mă interesează banii.
Eu sunt Artist.
La nevoie, pot să iau una-alta
cu împrumut de la Furnică,
știu că economisește.
Și iubește și muzica.

Ești ceea ce gândești!

Dacă ai avea în față o axă numerotată de la 1 – 10, unde 1 reprezintă gândurile negative și rele despre bani iar 10 sunt doar gândurile pozitive, tu ce notă ți-ai acorda? Cum te raportezi față de bani acum? Pozitiv sau negativ? Încearcă să fii cât mai obiectiv și să nu îți dai cu indulgență o notă de trecere, adică 5. Nu folosește nimănui, cu atât mai puțin ție.

1.3.2. Unde sunt principalele probleme și cum pot fi remediate?

Situația ta financiară depinde în cea mai mare parte de acțiunile și deciziile pe care le iei la un moment dat. Nu încerca să cauți vinovați și nu mai pierde timpul aruncând vina de la unul la celălalt.

Acționează!

Principalele probleme se rezumă la lipsa noastră de curaj și de asumare a unor riscuri. Nu avem economii și nici nu folosim cu prea mare încredere instrumentele financiare de economisire și investiții. În privința utilizării produselor de investiții nu avem încredere în instituțiile financiare și refuzăm să le cerem ajutorul printr-un împrumut sau să le oferim banii noștri într-un cont de economii.

Cu toate acestea, în ultimii ani am conștientizat nevoia unei gestionări mai atente a banilor și a cheltuirii responsabile, iar aceasta s-a materializat de cele mai multe ori în realizarea unui buget. Demersul de planificare financiară prin care asigurăm controlul asupra propriilor finanțe este un proces care, la nivelul oricărei societăți, se învață pas cu pas și depinde foarte mult de etapa în care se află societatea respectivă.

Prin urmare, dacă identificăm sursa problemelor va fi cu mult mai ușoară și mai eficientă rezolvarea acestora.

1.3.3. Vise – dorințe – obiective

Când vine vorba de bani, lucrurile sunt întotdeauna complicate pentru că avem dorințe nenumărate, vise dintre cele mai diverse și obiective...mai puțin specifice. Să vedem ce este greșit în această schemă.

- **Visele** sunt importante în primul rând pentru sănătatea noastră psihică; avem nevoie de vise pentru că acestea ne încurajează și ne ajută să evoluăm.
- **Dorințele** reflectă nevoile intense care au ajuns în stadiul de a fi exprimate și satisfacute. Îndeplinirea unei dorințe reprezintă un prim pas în stabilirea obiectivelor.
- **Obiectivele** reprezintă cel mai util pas în dezvoltarea ta personală și profesională. O dorință sau un vis pot deveni obiectiv și, apoi, realitate dacă este **SMART**.

Obiectivele **SMART** sunt:

- **Specifice:** știi ce, unde, când și cum va fi schimbată situația, știi ce îți dorești să obții;
- **Măsurabile:** pot fi cuantificate beneficiile, calitativ și cantitativ;
- **Abordabile:** pot fi îndeplinite, nu orice obiectiv poate fi atins;
- **Relevante:** realizarea obiectivului are impactul vizat;
- **Timp** (încadrarea în timp): stabilirea unei perioade de timp în care trebuie atinse obiectivele.

Obiectivele **SMART** sunt cele care îți arată în ce stadiu ești și unde trebuie să ajungi, nu poți să faci o schimbare fără a ști ce anume îți dorești.

Exercițiu

Fă-ți bugetul familiei tale folosind planul de buget de la finalul acestei broșuri.

10 sfaturi pentru un comportament financiar sănătos

- Analizează-ți situația financiară permanent, nu doar atunci când apar probleme.
- Păstrează un echilibru între venituri și cheltuieli.
- Stabilește-ți obiective clare și bine delimitate în timp.
- Comportamentul financiar se învață, deci ai grijă ce le transmiți copiilor.
- Concepțiile despre bani se transmit de la o generație la alta, de asemenea.
- Nu lăsa frustrările financiare să îți afecteze relațiile. Cere ajutorul dacă ai nevoie.
- Implică-ți copiii în discuțiile despre situația financiară a familiei. Astfel vei avea parte și de sprijinul lor.
- Pentru a avea o relație pozitivă cu banii, trebuie să îți controlezi comportamentul și gândirea.
- Planifica-ți banii și fii eficient.
- Nu uita, nu lipsa banilor duce la probleme financiare, ci lipsa educației financiare.

Nu știu dacă să plătesc sau nu TVA cu firma.
Care o fi diferența?
De fapt, nici n-am înțeles bine ce înseamnă TVA-ul...
"Taxă pe Vară Amănată"?

La mine e
invers. Am la finalul
listei suma ce lipsește
când fac diferența dintre
valoarea cumpărăturilor
și banii din buzunar.

Eu de fiecare dată
când merg la cumpărături
pun în capul listei suma
cu care vreau să mă întorc
în buzunar după ce iau
ce trebuie...

2.1. Cum îți poți gestiona banii

Cu siguranță este una dintre cele mai întâlnite întrebări și vei fi surprins cât este de ușor. Controlul banilor înseamnă o atenție mai mare în gestionarea lor.

1. **Preia controlul banilor tăi.** Calculează-ți lunar veniturile și încearcă să controlezi cheltuielile. Vei avea o imagine exactă a situației tale financiare și îți vei putea planifica mai ușor eventualele activități.
2. **Fă o listă cu toate sursele de venit și sumele aferente:** salariu, chirii, dobânzi din depozite bancare etc. Cel mai important este să ai o imagine de ansamblu și asupra cheltuielilor tale. Este foarte important să fii realist. Încearcă să notezi undeva toate cheltuielile, indiferent cât de mici sunt, pentru a putea analiza traseul banilor tăi.
3. **Controlează-ți cheltuielile.** Evidența cheltuielilor te poate ajuta să-ți dai seama la ce poți renunța fără a-ți fi afectat confortul. Economisește în fiecare zi câte puțin și vei simți impactul atunci când te vei întâlni cu o situație neprevăzută.

4. **Începe să cumperi inteligent.** Nu toate reducerile sunt reduceri și nu tot ce este ieftin te ajută să economisești, așa că gândește-te înainte să cumperi. Chiar ai nevoie de produsul sau serviciul respectiv? O altă modalitate eficientă este lista de cumpărături. Cu siguranță vei ieși mai repede din magazin, vei cumpăra tot ce îți trebuie, iar tentația de cumpărături suplimentare sau nefolositoare este cu mult mai mică dacă mergi la cumpărături cu o listă.
5. **Planifică înainte de orice investiție** sau activitate care presupune o sumă mai mare de bani. De exemplu, bugetul pentru concediu trebuie stabilit dinainte.
6. **Fă-ți o analiză periodică a bugetului.** Apar tot felul de schimbări în viața ta iar veniturile și cheltuielile pot fi diferite de la o lună la alta. Planurile financiare trebuie gândite pe termen lung.
7. **Îți controlezi banii sau ei te controlează pe tine?** Controlul banilor presupune, de fapt, circuitul lor din momentul în care ajung la tine și până în momentul în care sunt cheltuiți. Însă partea cea mai importantă este reprezentată de beneficiul pe care îl ai de pe urma acestora. Deciziile pe care le iei trebuie să fie independente, în măsura în care se poate, de situația financiară pe care o ai și nu influențate de aceasta.

2.1.1. Cele 3 scenarii financiare în familie

Ce faci cu banii pe care îi câștigi? Cum îi gestionezi? Care sunt scenariile financiare de bază pe care le poți experimenta? Îți spuneam că sunt minimum trei. Haide să le analizăm împreună.

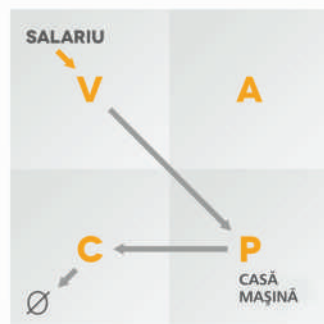
Scenariul I. Te angajezi, câștigi un salariu lunar. La ridicarea lui ai deja în minte câteva cheltuieli majore pe care trebuie să le faci. Plătești chiria, întreținerea, cumperi mâncare, îmbrăcăminte etc. În principiu cam tot ce câștigi, cheltuiești și apoi aștepți liniștit sau cu ceva datorii, următorul salariu.

Scenariul II. Ai avansat, ai experiență mai multă și începi să ai venituri mai mari. Primul gând care îți trece prin minte este... să-ți faci un credit. Credit pentru nevoi personale pentru a-ți cumpăra o mașină sau poate chiar o casă. Aici se întâmplă ceva interesant, în momentul în care îți iei salariul, principala ta preocupare va fi plata ratei la bancă. Apoi cheltuielile lunare normale și...gata banii. Așteptăm următorul salariu.

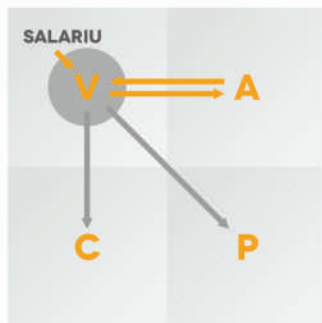
Scenariul III. Indiferent de venitul pe care-l obții, direcționezi o parte a acestuia către economisire și investiții (10% economisire și 10% investiții). Sumele dedicate investițiilor le plasezi în zona activelor, adică în zona ce produce bani. Astfel îți faci din acest lucru un obicei de viață, 10% din venitul tău lunar sau anual se duce către investiții, care la rândul lor produc venituri pentru tine și familia ta. Cum ar fi dacă ți-ai plăti creditele doar din banii produși de investițiile tale?

SCENARIUL 1

SCENARIUL 2

SCENARIUL 3

2.2.1. De ce am nevoie de un buget?

Cele mai multe probleme financiare nu au la bază lipsa banilor, ci lipsa educației financiare și a comunicării privind veniturile și cheltuielile realizate de fiecare membru al familiei. Tocmai pentru a preveni aceste probleme, fă-ți un buget.

Bugetul personal sau bugetul familiei reprezintă un prim pas spre siguranța financiară. Este cel mai important semn că banii pe care îi ai sunt folosiți corespunzător și responsabil. Totodată, bugetul îți va arăta unde te afli față de obiectivele financiare pe care ți le-ai propus, cât de echilibrat este raportul dintre veniturile și cheltuielile tale.

După cum am precizat, bugetul constă în înregistrarea tuturor surselor de venit și a cheltuielilor dintr-o perioadă de timp stabilită. Acesta trebuie să se bazeze pe un calcul exact și cât se poate de real al posibilităților financiare ale unei familii.

Scopul final al unui buget este acela de a ajuta la planificarea unor economii pentru atingerea sau îndeplinirea unor obiective (cumpărarea unei case sau a unei mașini, de exemplu).

Orice buget trebuie să conțină cele două componente:

- **bugetul de venituri:** în care sunt incluse veniturile fixe lunare și veniturile variabile;
- **bugetul de cheltuieli:** toate cheltuielile cu întreținerea, hrana, utilități etc.

2.2.2. Principalele tipuri de cheltuieli

Analizarea și stabilirea cheltuielilor reprezintă cel mai important pas în realizarea bugetului tău. În acest fel, vei putea vedea exact pe ce se duc banii tăi și care sunt cheltuielile în exces.

- **Cheltuielile fixe:** rata la casă, chiria, impozitele locale (pe casă sau pe mașină), impozitul pe venit (acesta merge la bugetul de stat, dar dacă venitul constă doar în salariu, impozitul este reținut de angajator și nu trebuie să îl plătești tu direct).

Notează toate cheltuielile fixe în tabelul de mai jos:

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

- **Cheltuieli esențiale:** alimente (în România, sumele cheltuite pe alimente sunt destul de mari), întreținere (vei fi surprins cât de mult poți economisi dacă închizi becurile când ieși din cameră), transport (pentru a ajunge la serviciu sau pentru alte deplasări esențiale, poți merge pe jos sau cu mijloacele de transport în comun), îmbrăcăminte, telefon.

În funcție de nevoile personale sau ale familiei, încearcă să grupezi cheltuielile în categorii și să aproximezi suma lunară alocată fiecărei categorii în parte:

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

- **Cheltuieli pentru dorințe:** vacanțe, ieșiri în oraș, pariuri, cumpărături exagerate sau haine "de firmă", toate acestea pot fi amânate sau evitate atunci când nu îți permiți.

2.2.3. Câteva reguli ca să-ți gestionezi bugetul mai ușor

În urma discuțiilor cu un număr mare de persoane, am ajuns la câteva sugestii legate de dificultatea ținerii constante a unui buget de familie.

- Învăță-ți toți membrii familiei să ceară bonul de cumpărături.
- Instruiește-ți copiii să își noteze într-un carnețel toate cheltuielile dintr-o zi.
- Alocă sume fixe de bani membrilor familiei pe zi sau săptămână și apoi cere-le să îți aducă bonurile pentru banii cheltuiți.
- Notează într-un carnețel sau în telefonul mobil cheltuielile pentru care nu ai primit bon (piață, împrumuturi colegi etc.).
- Transcrie periodic, de preferință săptămânal, cheltuielile notate în carnețele de toți membrii familiei folosind un fisier Excel.
- Alocă o oră de "joacă financiară" în familie în care, de la mic la mare, notați cheltuielile fiecăruia și "premiați" pe cei care au cheltuit cumpătat sau au făcut economii în săptămâna ce a trecut.

2.2.4. Cheltuieli mai mari decât veniturile?

Din păcate, situațiile în care cheltuielile depășesc cu mult veniturile sunt mai dese decât ar trebui. Unde greșim? De ce ajungem în astfel de situații?

Dacă avem un buget, este foarte simplu. Analizăm situația, vedem unde au apărut cheltuieli suplimentare sau unde au crescut și le reducem în așa fel încât să revenim la situația inițială.

Mai gravă este varianta a doua în care nu ținem un buget, nu știm ce cheltuieli avem, nu știm de unde putem reduce, însă cert e că veniturile nu ne ajung.

Iată încă un motiv pentru care evidența banilor este benefică și ne poate ajuta să ieșim din încurcături. Dacă nu pot fi reduse cheltuielile, nu ne rămâne decât să căutăm surse suplimentare de venit, cum ar fi un al doilea loc de muncă sau să facem ore suplimentare.

În oricare dintre situațiile de mai sus, este cu mult mai ușor și mai practic să ținem cont de echilibrul dintre venituri și cheltuieli prin intermediul unui buget.

La o analiză atentă, pe baza bugetului pe care îl ținem în familie vom putea observa care sunt cheltuielile care au pondere foarte mare în totalul cheltuielilor.

La nivel național românii cheltuiesc din venit:

- 40,8 % pe alimente și băuturi nealcoolice
- 23.3 % pe cheltuieli cu locuința
- 7,6% pe băuturi alcoolice și tutun
- 6,2 % pe transport
- 4,6 % pe comunicații
- 1,5 % pe hoteluri și cafenele
- 0.8% pe educație

2.2.5. Veniturile față în față cu cheltuielile

Până acum am discutat despre cheltuieli și categorii de cheltuieli. Înainte de a pune față în față cele două noțiuni, venim cu câteva detalii despre venituri, cele sigure și cele întâmplătoare. Prin urmare, sursele sigure de venit sunt cele pe care știi că te poți baza. Acestea pot fi salariul, alocațiile copiilor, chirii etc.

Venitul întâmplător poate fi reprezentat de un ajutor din partea familiei, un câștig la loterie, o primă la serviciu etc.

Mare atenție! Nu poți să îți faci planuri pe baza surselor întâmplătoare de venit. Administrarea bugetului tău personal se poate face doar pe sursele sigure și nu pe ceea ce crezi că vei câștiga.

Veniturile și cheltuielile trebuie să fie echilibrate, nu poți consuma mai mult decât produci. Astfel, ai două variante:

- îți mărești veniturile;
- îți reduci cheltuielile atât cât este necesar pentru a exista un echilibru între cele două.

Decizia îți aparține și cu siguranță nu va fi ușor, însă lipsa unui echilibru între cele două nu este benefică.

Vrei să îți controlezi mai bine banii? Începe acum.

Notează-ți în tabelul de mai jos toate veniturile și cheltuielile lunare și calculează diferența dintre ele ca să vezi cu ce bani rămâi în fiecare lună. Dacă veniturile tale sunt mai mici decât cheltuielile, gândește-te la ce poți renunța pentru a-ți reechilibra bugetul. Pe www.siguranțafinanciară.ro găsești planificatoare și calculatoare de buget care te pot ajuta.

Venituri (lei) IAN. FEB. MAR. APR. MAI IUN. IUL. AUG. SEPT. OCT. NOV. DEC.

Salarii, bonuri de masă											
-------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Cheltuieli (lei)

Întreținere											
Lumină											
Tv + internet+ telefon											
Credite											
Sănătate											
Alimente											
Îmbrăcăminte											
Cosmetice /detergenți											
Transport											
Cheltuieli neprevăzute											
Alte cheltuieli											
Total cheltuieli											
Diferența venituri-cheltuieli											

2.3. Economisirea

Economiile reprezintă cea mai accesibilă modalitate de a ne asigura că suntem pregătiți să facem față situațiilor neplăcute. Chiar dacă ai o evidență riguroasă a finanțelor personale, oricând poate apărea o cheltuială neașteptată.

Trebuie să fim conștienți de starea noastră financiară iar dacă avem ceva economii suntem pregătiți pentru cheltuieli neprevăzute și situații extreme. Esențial este să economisești cu regularitate, oricât de mică ar fi suma, astfel vei fi mai în siguranță când se întâmplă ceva neașteptat.

Să facem un exercițiu simplu pentru a vedea câteva posibile rezultate.

Depunere lunară	3 ani	5 ani	10 ani	15 ani	20 ani	25 ani
50 lei	1.996	3.488	8.194	14.541	23.102	34.648
100 lei	3.934	6.977	16.388	29.082	46.204	69.299
150 lei	5.900	10.465	24.582	43.622	69.306	103.949
250 lei	9.834	17.443	40.970	72.705	115.510	173.249

Un alt aspect important este acela că nu cheltuiești din banii puși deoparte decât atunci când este urgent, important sau ești într-o situație gravă.

Și pentru că am înțeles de ce este important să avem mereu ceva bani puși deoparte, pentru situații neprevăzute sau pentru achiziții mai importante, următoarea întrebare este: unde ținem banii? Sub saltea sau într-un cont de economii?

Să luăm pe rând fiecare situație, cu avantajele și dezavantajele ei.

Avem o sumă de bani, mică sau mare, nu avem încredere în bănci sau în alte instituții financiare și ținem banii acasă. Pentru cât timp? Ești sigur că vei rezista tentației de a-i cheltui la primul impuls?

În ceea ce privește siguranța banilor, conturile de economii sunt mai benefice, banii tăi sunt la adăpost. Conturile de economii sunt printre cele mai avantajoase produse de economisire, ratele dobânzilor sunt similare cu cele ale depozitelor la termen, iar câștigurile sunt în multe cazuri scutite de impozitare. Conturile de economii sunt o categorie aparte de produse de economisire. Ele permit aporturi suplimentare de bani, dobânda calculându-se lunar la soldul contului. Majoritatea acestor conturi permit retragerea numerarului oricând fără penalizare, fără a fi afectat nivelul de remunerare. Astfel ai acces permanent la banii din cont, acest lucru compensând nivelul mai scăzut al dobânzii și făcând produsul și mai atractiv.

2.4. Tu de ce te-ai împrumutat?

Care a fost principalul motiv pentru care te-ai împrumutat? Ai avut nevoie de bani atât de mult încât a fost singura variantă?

Înainte de a te împrumuta, fie de la o instituție financiară sau persoană fizică, rude sau prieteni, încearcă să răspunzi la următoarele întrebări:

1. Care este scopul acestui împrumut?
2. Îmi voi păstra locul de muncă pe durata creditului?
3. După ce fac acest împrumut, care este totalul datoriilor mele?
4. Voi putea plăti ratele pentru acest împrumut? Dacă nu, mai pot face ore suplimentare, mai primesc o primă, mă mai ajută părinții?
5. Este această variantă cea mai potrivită pentru nevoile mele?
6. Voi face un alt împrumut în curând? Cum îmi va afecta el capacitatea de plată a ratelor?
7. În ce măsură împrumutul este cea mai bună variantă?

2.4.1. Împrumut pentru nevoi personale

Există numeroase forme de împrumut în funcție de suma dorită, de nevoile pe care le ai, de calitatea serviciilor, de durata termenului de rambursare. Orice aspect nefavorabil din trecut poate influența sursa împrumutului. Împrumutul de nevoi personale este disponibil pentru cei care au o bună istorie de creditare, nu au restanțe și își plătesc creditele la timp. Pentru că nu se pune garanție pe casă, creditorul va aplica o dobândă mai mare decât în cazul unui împrumut ipotecar.

Băncile și instituțiile financiare nebancare sunt, în general, principalii creditori pentru acest tip de împrumut; dacă mergi la banca unde ai un cont deschis și soliciți un împrumut pentru o mașină, de exemplu, atunci acesta este tipul de credit care ți se va sugera în cele mai multe cazuri.

Trebuie să mai știi că există mari diferențe între creditorii care oferă servicii și produse financiare clienților care au o istorie de creditare mai complicată.

În România există organizații care dețin date despre persoanele care au făcut împrumuturi contractate de la bănci. Din anul 2000, există în cadrul Băncii Naționale a României, Centrala Riscurilor Bancare.

Aceasta reprezintă o structură specializată în colectarea, stocarea și centralizarea informațiilor privind expunerea fiecărei instituții de credit față de cei care au beneficiat de credite sau angajamente al căror nivel cumulativ depășește suma limită de raportare sau care înregistrează întârzieri în efectuarea plăților, precum și a informațiilor referitoare la fraudele cu carduri produse de posesori. Totodată, s-a înființat la inițiativa sectorului bancar românesc, **Biroul de Credit**, care furnizează instituțiilor financiare informații referitoare la persoanele care au contractat credite, au achiziționat un produs în sistem de leasing sau au fost asigurate împotriva riscului de neplată de o societate de asigurări.

De aceea este foarte important pentru viitorul tău, să îți construiești un istoric de plată credibil cu fiecare împrumut contractat.

Iată o listă care trebuie verificată când vrei să împrumuți bani:

- Înțelegi ce înseamnă un contract de credit?
- Știi ce înseamnă DAE și la ce folosește?
- Știi care este suma totală de plată la finalul creditului?
- Există penalități dacă întârzi sau nu plătești o rată?
- Sunt și alte costuri în afară de dobânda unui credit?
- Știi cât de lungă este perioada de creditare?
- Există un comision pentru plata anticipată a unui credit?
- Există și alte costuri pentru aprobarea dosarului?
- Dobânda este fixă sau variabilă?
- Trebuie să garantezi cu imobilul în care locuiești?

2.4.2. Împrumuturi ipotecare

Creditul ipotecar este o variantă a celui imobiliar, dar în ofertele băncilor între cele două tipuri de credite există câteva diferențe.

Creditul ipotecar se garantează cu ipoteca pe imobil, fiind destinat achiziționării unui sau mai multor imobile, dar și renovării sau extinderii acestora. Astfel că împrumutul ipotecar se garantează numai cu imobilul finanțat, respectiv viitoarea proprietate.

Perioada de contractare a unui credit ipotecar poate fi până la 40 de ani. Majoritatea băncilor percep dobânzi fixe pentru o perioadă scurtă de timp (între 3 luni și 2 ani). Aceste dobânzi fixe sunt mult mai mici decât cele

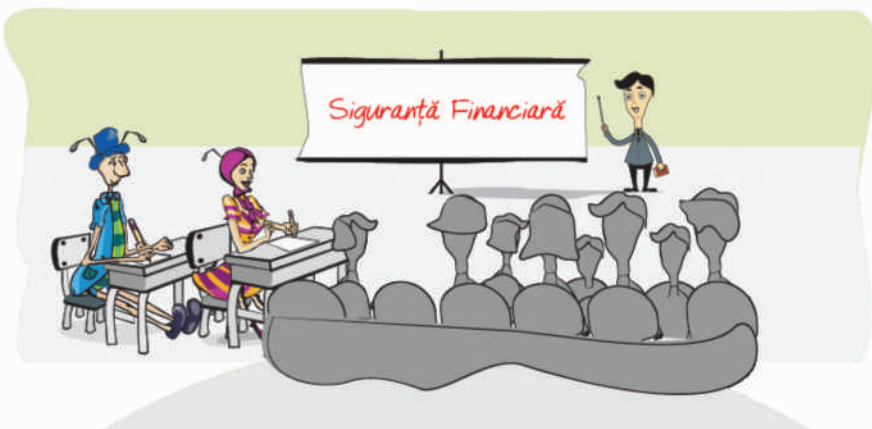

variabile. Odată cu finalizarea perioadei pentru care se aplică dobânda fixă, vei plăti dobânzi mai mari și, implicit, rate mai mari la bancă, de aceea este important să fii informat despre tipul de dobândă încă din momentul achiziționării creditului.

2.4.3. Câteva recomandări înainte de a te împrumuta

Indiferent de motivul pentru care faci un împrumut, de instituția financiară sau perioada de timp în care trebuie să returnezi banii, ar trebui să ții cont de următoarele aspecte:

- Nu împrumuta mai mult decât poți plăti.
- Examinează atent veniturile și cheltuielile înainte de a contracta un împrumut.
- Nu lua niciodată un împrumut înainte de a ști care este valoarea totală a creditului.
- Nu împrumuta bani pentru altcineva; în relația comercială cu creditorul ești singurul răspunzător.
- Nu lua un credit dacă nu dorești sau dacă nu ai neapărată nevoie.
- Verifică ce alte costuri mai sunt în afară de rate.
- Împrumută doar de la instituții financiare bancare și nebankare serioase și autorizate de Banca Națională a României.
- Verifică dacă persoana cu care stabilești împrumutul este angajatul băncii sau al companiei pe care spune că o reprezintă.
- Sunt multe forme de credit. Aplică pentru forma de creditare care corespunde nevoilor tale (pentru mașină, studii, pentru casă etc.)
- Citește și textul scris cu litere mici!

2.5. Cum obții siguranța financiară?

Siguranța financiară reprezintă acel nivel de bunăstare economică în care există un echilibru între veniturile și cheltuielile, în care reușești să duci o viață echilibrată din punct de vedere financiar.

Siguranța financiară reprezintă o dorință pentru fiecare dintre noi. Aceasta poate fi obținută după ce reușești să stabilești și să menții un echilibru între venituri și cheltuieli, când stilul tău de viață este echilibrat, când reușești să îți controlezi impulsurile.

2.5.1. Principalii indicatori ai siguranței financiare

Pentru a avea un comportament financiar sănătos, trebuie să respecti câteva reguli.

- Ai un buget în care sunt incluse toate veniturile și cheltuielile lunare. Acesta se bazează pe un calcul exact și cât se poate de real. Știi pe ce cheltuiești și respecti o anumită disciplină.
- Ai un cont de economii, iar acești bani sunt destinați unui obiectiv bine stabilit.
- Ai învățat să îți gestionezi banii, iar cunoștințele tale financiare sunt solide.
- Investești în educația ta, pentru că vrei să deții un bagaj de informații cât mai mare și mai complex.

- Ai un stil de viață pe care ți-l permiți și nu cheltuiești mai mult decât produci.
- Gândești în obiective, aștepți "momente potrivite" iar dacă mai greșești, știi să înveți și să mergi mai departe.

10 sfaturi pentru un comportament financiar sănătos:

- Fii sincer cu privire la scenariul din care faci parte.
- Supraveghează-ți atent veniturile și cheltuielile.
- Implică-ți familia în demersurile tale, va fi mult mai ușor.
- Bugetul personal sau al familiei reprezintă primul pas spre siguranță financiară.
- Economii reprezintă cea mai eficientă metodă de a ajunge la siguranță financiară.
- Conturile de economii sunt metode de economisire sigure și avantajoase.
- Atunci când ești în impas, ești sigur că împrumutul este cea mai bună soluție?
- Atenție la condițiile de împrumut, citește cu atenție toate documentele.
- Înainte de a lua un împrumut, nu uita de celelalte datorii pe care le ai.
- Nu uita, siguranța financiară ar trebui să reprezinte scopul tău.

3.1. Ai controlul propriilor finanțe. Ce faci mai departe?

Am înțeles de ce avem un anumit comportament față de bani, știm ce ne-a influențat situația financiară din prezent, ce este bine și ce este rău.

Am înțeles și că putem controla banii, că bugetul ne poate salva, la fel și economiile, că nu este bine să avem datorii sau să luăm împrumuturi pentru orice și, nu în ultimul rând, am învățat ce înseamnă siguranța financiară. Ce facem mai departe?

Un sigur cuvânt: **DISCIPLINĂ!** De acolo poate porni un viitor financiar mai bun și mai sigur. Pune în aplicare ceea ce ai învățat, caută să vezi unde ai greșit până acum și nu mai repeta greșelile. Analizează circuitul banilor tăi și în felul acesta vei vedea cum poți îndrepta situația.

3.1.1. Totul este în mintea ta

Poate ți se pare că sună puțin exagerat, dar de tine ține schimbarea și drumul banilor pe care îi ai. Ți dorești o siguranță financiară însă nu faci nimic în acest sens.

- **Schimbă-ți concepția despre bani.** Înlocuiește "nu voi avea niciodată suficienți bani" cu "trebuie să fac asta pentru ca banii să îmi ajungă".

- **Disciplina este foarte importantă în traseul banilor.** Fă-ți un buget corect și urmărește-ți banii, apoi încercă să te adaptezi cheltuielilor și crează-ți un echilibru financiar.
- **Stabilește-ți obiective SMART.** În acest fel știi unde te afli și care este traseul pe care trebuie să îl urmezi.
- **Acționează,** nu mai aștepta ca banii să vină la tine în timp ce tu îi lași să plece fără un obiectiv anume.

3.1.2. Cât costă timpul tău?

Foarte puțină lume face, măcar pentru o singură dată în viață, o analiză reală a venitului pe care îl generează pentru o oră de muncă, adică pe scurt cât costă o oră sau o zi din viața ta.

Cred că un asemenea exercițiu ar fi unul folositor mai ales dacă reușești să faci măcar o dată pe an acest calcul care nu îți va lua foarte mult timp.

Completează formularul de mai jos, cu valori lunare, după explicațiile din paranteză:

1. Salariu net (câți bani ai încasat efectiv)	_____ lei
2. Impozite și taxe salariale (pentru ușurința calculului înmulțește salariul net cu 0,8)	_____ lei
3. Cheltuieli administrative (suma egală cu salariul net)	_____ lei
4. Cheltuielile cu mașina de serviciu (leasing, asigurări, reparații, combustibil)	_____ lei
5. Prime, comisioane, beneficii	_____ lei
6. Bonuri de masă sau tichete cadou	_____ lei
1. Valoarea timpului lunar de muncă	_____ lei
2. Valoarea unei ore de muncă (valoarea lunară împărțită la 160)	_____ lei

Ce părere ai? Ești mulțumit de valoarea unei ore de muncă? Cum ar fi dacă ai valora mai mult? Vei spune, bineînțeles, că produci mult mai mult decât salariul tău net lunar ceea ce ar putea părea incorect. Să nu uităm însă, că motivul pentru care companiile și antreprenorii angajează oameni este ca aceștia să producă profit.

3.2. Aisbergul financiar

Pentru a înțelege mai ușor care sunt cele mai importante zone în care te poți situa din punct de vedere financiar, am dezvoltat conceptul de Aisberg Financiar.

Se știe că, datorită densității mai mici decât a apei mării, aisbergul plutește la suprafața acesteia deși greutatea și suprafața lui sunt foarte mari. Cu toate că este foarte impresionant ca mărime, numai 8-10% dintr-un aisberg se află la suprafața apei.

3.2.1. Cele 5 zone ale Aisbergului financiar

a. Zona de angajat: o persoană care își "vinde" timpul pentru bani. În funcție de calificare și experiență, suma de bani pe care o primește pentru cele 8-10 ore de muncă zilnică poate ajunge la sume interesante. Avantajul major al acestei zone și motivul pentru care majoritatea populației o preferă, este faptul că îți conferă SIGURANȚĂ. Știi că în fiecare lună vei primi o sumă de bani pe card sau cash. Dezavantajul major este determinat de faptul că timpul pe care-l poți vinde este limitat. Chiar dacă ai două locuri de muncă nu poți munci fizic mai mult de 12-16 ore pe zi.

b. Zona de liber profesionist: o persoană care câștigă bani din prestarea de servicii (avocați, notari, consultanți, medici etc.). Aceștia câștigă bani tot în funcție de experiența și calitatea serviciilor oferite. Cuvântul definitoriu al acestei zone este PERFECȚIONISM. Avantajul este că vei câștiga atâția bani cât valorează munca pe care o depui. Dezavantajul major este acela că atunci când nu livrezi, nu produci și deci nu încasezi bani.

c. Zonă de antreprenor: persoana care deține o afacere și are angajați, obținând bani din profiturile generate. Principalul beneficiu al acestei zone este faptul că ai angajați care lucrează pentru tine. Dezavantajul major este generat de faptul că trebuie să cunoști piața și clienții, legislația etc.

d. Zona de investitor: persoana care generează bani din investițiile pe care le face. În această zonă câștigi bani chiar dacă nu te ocupi efectiv de investițiile tale. Investițiile pot fi în alte afaceri, în depozite bancare, titluri de valoare (acțiuni și obligațiuni) precum și în imobiliare. Avantajul acestei zone este dat de faptul că banii se înmulțesc indiferent dacă tu muncești sau nu. Dezavantajul este dat de faptul că necesită capital și fiecare investiție are asociat un grad de risc.

e. Zona de jucător: persoana care obține venituri din jocuri de noroc, pariuri etc. Unele din aceste surse de venit sunt reglementate și impozitate (Loto, Bingo etc.), majoritatea însă sunt venituri ilegale care te pot pune în postura de infractor. Avantajul acestei zone, deși nu o recomandăm, este viteza cu care produce sume relativ mari de bani. Dezavantajul este dat de permanenta amenințare a pierderii banilor generați.

3.2.2. Cele 5 conduite financiare majore

Fiecare din cele 5 zone financiare ale aisbergului financiar poate genera o conductă de venit pentru tine și familia ta. La fel ca teoria coșurilor cu ouă, care dacă stau la un loc, riscul să le pierdem pe toate este mare. Este foarte important să ai mai multe surse de venit. În zilele noastre, principalele conduite de venit sunt:

1. **Conducta veniturilor din muncă**, adică venitul obținut prin vânzarea timpului de muncă al fiecăruia dintre noi cunoscută îndeobște sub numele de salariu.
2. **Conducta veniturilor din capital** (bani), rezultat de pe urma plasării banilor în afaceri, la bancă, câștiguri la jocuri de noroc etc.
3. **Conducta veniturilor din proprietăți**, respectiv chirii și rente.
4. **Conducta veniturilor redistribuite**, respectiv pensiile și ajutoarele sociale de toate tipurile. Se numesc surse redistribuite pentru că se presupune că ai contribuit la constituirea acestor fonduri.
5. **Conducta de venituri în natură**. Acestea pot reprezenta o parte a salariului (produse și servicii gratuite acordate angajatului) sau pur și simplu prin cedarea de către familie sau terți (roșiile și cartofii de la țară). Tot aici intră și produsele agroalimentare pentru consumul propriu.

Deși ultima categorie poate părea amuzantă pentru mulți dintre noi, la nivelul României se pare că peste 20% din veniturile unei gospodării sunt venituri în natură.

Exercițiu: Alte surse de venit

În urmă cu ceva timp am primit un mesaj de la o persoană din zona de sud a țării. Își dorea foarte mult o ședință de consiliere pe tema finanțelor personale. Fiind unicul întreținător al familiei, domnul George S. câștiga suma de 2.700 de lei lunar. La momentul discuției noastre, datoriile însumate ale familiei erau de 40.000 de lei, adică aproape imposibil de achitat într-un interval rezonabil de timp. După cum se poate observa singura variantă în acest caz este creșterea veniturilor familiei.

În primul rând am identificat împreună alte surse de venit pentru membrii familiei:

- prestarea de servicii de curățenie de către soția lui George;
- obținerea unui loc de muncă pentru soția lui George;
- lecții de oratorie oferite de George, duminică;
- confecționarea și vânzarea de bijuterii artizanale de către George și cei 2 copii;
- vânzarea de produse cosmetice în sistem de colaborare.

După 3 luni, familia lui George ajunsese la un venit lunar de 5.200 de lei și puteau să își achite ratele la împrumuturile făcute.

Notează mai jos sursele de venit pe care le-ai putea avea:

Nr. Crt.	Descrierea sursei	Sumă/lună	Data început
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

Data:

3.2.3. Fă-ți un plan

Cel mai simplu și scurt plan posibil pentru atingerea oricărui tip de obiectiv financiar este compus din patru module:

1. Obiectivele financiare
2. Resursele necesare
3. Acțiunile pe care le vei face
4. Termene limită până la care vei îndeplini acțiunile

Vom pune toate acestea într-un tabel și vom da și un exemplu pentru a ușura folosirea acestuia. Pot să vă asigur că metoda funcționează și cu siguranță va fi folositoare.

Descrierea obiectivului financiar	Resursele necesare	Acțiunile practice	Termen limită
Economisirea lunară a sumei de 100 de lei din salariu	Cont bancar de economisire	Deschid cont bancar de economisire cu acumulare Fac o convenție cu banca, de virare lunară a sumei	20.11.2014

3.3. Siguranță financiară pe viață

Poate că acest concept de "siguranță financiară pe viață" ți se pare puțin exagerat și crezi că nu ești în stare să ajungi la acest nivel. Vei fi surprins când vei afla că nu este atât de greu pe cât pare și că poți ajunge la acest nivel de bunăstare.

Echilibrul financiar este cheia, iar atât timp cât raportul dintre veniturile și cheltuielile pe care le ai va fi unul echitabil, stabilitatea ta financiară va fi menținută.

Siguranța financiară înseamnă un echilibru între venituri și cheltuieli.

Foarte interesant este faptul că la fel ca în cazul sănătății fizice, ne naștem cu sănătate financiară. Când venim pe lume balanța noastră financiară este echilibrată. Din păcate pentru o perioadă scurtă.

Disciplina și echilibrul financiar reprezintă primul pas, urmat de capacitatea fiecăruia de a se adapta și de a parcurge următorii pași:

- **un buget** în care sunt incluse atât veniturile cât și cheltuielile lunare;
- **un cont de economii** iar pentru acești bani ai nevoie de un obiectiv SMART;
- **investiție permanentă** în educația și cunoștințele tale;
- **un stil de viață pe care ți-l permiți**;
- **învață să gândești în obiective clare și măsurabile financiar.**

Odată ajuns la acest nivel, nu îți rămâne decât să îți adaptezi comportamentul zilnic la obiectivele pe care ți le-ai stabilit și să urmezi pașii. Învață să fii disciplinat din punct de vedere financiar și să îți adaptezi comportamentul la realitatea cotidiană. Nu face excese și investiții extravagante dacă nu îți sunt de folos și evită să te compari cu ceilalți.

Suntem diferiți din toate punctele de vedere și dacă ne dorim tot ceea ce au ceilalți, nu vom ajunge nicăieri. Comportamentul nostru zilnic este cel care ne va aduce la acel nivel de siguranță financiară și acesta va trebui să ne fie obiectivul principal. Siguranță financiară pe viață reprezintă un comportament financiar sănătos, fără excese și acțiuni impulsive. Pentru mai multe informații, vizitează www.sigurantafinanciara.ro

Exercițiu exemplu

Un fumător care fumează 30 de pachete de țigări lunar cheltuiește pe acest viciu suma de 450 de lei lunar. În 3 ani suma se ridică la 16.200 de lei iar în 5 ani la 27.000 de lei.

În cazul în care persoana din exemplul de mai sus consumă și o cantitate "moderată" de 30 de doze de bere lunar, va cheltui pentru această "distracție" suma de 1.080 de lei anual și 5.400 de lei în 5 ani.

Iată cum, pe doar două vicii, consumăm în medie, mai bine de 540 de lei lunar. Nu suntem adepții abstenenței totale și a renunțării la toate "micile plăceri ale vieții", însă chiar și cu o reducere la jumătate a acestor costuri, nejustificate, ar putea spune unii, efectul în siguranța noastră financiară va fi semnificativ. Și să nu mai vorbim de câștigul pentru sănătatea fizică.

10 sfaturi pentru un comportament financiar sănătos

- Analizează continuu circuitul banilor tăi.
- Atenție la veniturile întâmplătoare, acestea nu îți pot oferi siguranța de care ai nevoie.
- Caută surse suplimentare de venit, hobby-ul tău poate fi foarte profitabil.
- Cum vei crește valoarea timpului tău?
- În ce zonă a aisbergului financiar te afli și unde îți dorești să ajungi?
- Fă-ți un scurt plan și respectă-l cu strictețe.
- Disciplina reprezintă pilonul central în atingerea siguranței financiare.
- Acționează și schimbă-ți concepția despre bani.
- Echilibrul reprezintă cheia pentru siguranța financiară.
- Nu uita, siguranța financiară pe viață depinde de comportamentul tău zilnic.

Planificator de buget

Venituri (lei) IAN. FEB. MAR. APR. MAI IUN. IUL. AUG. SEPT. OCT. NOV. DEC.

Salarii, bonuri de masă												
----------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Cheltuieli (lei)

Întreținere												
Lumină												
Tv + internet+ telefon												
Credite												
Sănătate												
Alimente												
Îmbrăcăminte												
Cosmetice /detergenți												
Transport												
Cheltuieli neprevăzute												
Alte cheltuieli												
Total cheltuieli												
Diferența venituri-cheltuieli												